raads-
voorstel

GEMEENTE WEERT

Afdeling	:	OCSW - Onderwijs, Cultuur, Sport en Welzijn	Raadsvoorstel: DJ-731708
Naam opsteller voorstel	:	Marianne van de Ven en Wim Truyen m.vande.ven@weert.nl / 0495-575451	Zaaknummer: 583701
Portefeuillehouder	:	drs. G.J.W. (Geert) Gabriëls	

Onderwerp

Waterput Markt Weert

Voorstel

1. Kennis te nemen van het onderzoek naar de mogelijkheden om de waterput op te nemen in de historische route en deze 'zichtbaar' te maken.
2. Een bedrag van € 30.500,- beschikbaar te stellen voor het plaatsen van een stalen tegel, een markeringsrand, het aanbrengen van een definitieve fundering en het eindrapport van de archeologische begeleiding.

Inleiding

Bij werkzaamheden op de Markt voor het plaatsen van nieuwe bomen is eind oktober 2016 een waterput aangetroffen. Uit cultuurhistorisch bronnenonderzoek blijkt dat deze put dateert uit het midden van de 16e eeuw. Het betreft zeer waarschijnlijk de stadswaterput van Weert. Uit onderzoek blijkt tevens een relatie met de wordingsgeschiedenis van de stad én met de Van Horne dynastie.

De waterput is onderdeel van het historische verhaal over de ontwikkeling en stadswording van Weert vanaf de 14e eeuw en de rol die de Van Horne-dynastie daarin gespeeld heeft tot en met de onthoofding van Philips van Horne in 1568.

De stadswaterput versterkt het historische karakter van Weert, hij ligt op de historische markt met aan de ene kant de monumentale Martinuskerk en aan de andere kant het middeleeuwse stadhuis. Er ontstaat een historische driehoek die onze markt completeert.

In de raadsvergadering van 2 november 2016 heeft uw raad unaniem een motie aangenomen waarin het college wordt opgedragen om samen met het Centrummanagement te bezien op welke manier de put in de historische route kan worden opgenomen en zichtbaar kan worden gemaakt voor Weertenaren en bezoekers van het historisch centrum en de uitkomst van dit onderzoek voor te leggen aan de raad.

In de vergadering van 29 maart 2017 heeft de raad de Visie op het stadshart vastgesteld. Een van de thema's uit het programma voor de versterking van het stadshart van Weert richt zich op het meer zichtbaar maken van de cultuurhistorie in het stadshart. Een van de ambities is om de 'Golden Mile' weer op de kaart te zetten en het verhaal van de historie te vertellen door middel van stadsgidsen en een wandelroute met informatie. Ook met inrichtingselementen in de openbare ruimte kan aangesloten worden op het historische karakter (het 'zichtbaar' maken van de waterput).

Elk project met een bijdrage uit de middelen voor de versterking van het stadshart is via een afzonderlijk kredietvoorstel aan de raad voorgelegd. De provincie heeft de eindtermijn voor de gereedkoming van de projecten inmiddels verlengd van 31 december 2019 naar 1 juli 2021.

Beoogd effect/doel

Uitvoering geven aan de eerste ontwikkellijn van het plan 'Versterking stadshart Weert' met als resultaat dat de historie meer zichtbaar is in het straatbeeld.

Argumenten

1. *Er wordt invulling gegeven aan de motie Waterput markt Weert: "in samenspraak met het Pact van de Binnenstad te bezien op welke manier deze put in de historische route kan worden opgenomen en zichtbaar worden gemaakt" (motie IV.M.3 d.d. 2 november 2016).*
2. *De waterput opnemen in de Archeo Route Weert waardoor deze virtueel zichtbaar gemaakt wordt en opgenomen wordt op de website van Archeoroute Limburg doet recht aan het eerste thema uit het programma versterking van het stadshart.*

Om de opdracht uit te voeren is in eerste instantie een inventarisatie gedaan van randvoorwaarden, meningen en mogelijkheden:

- Met betrokken disciplines van de gemeente zijn de randvoorwaarden onderzocht met betrekking tot de huidige situatie op de Markt;
- De verschillende mogelijkheden om de Waterput beleefbaar te maken zijn in beeld gebracht;
- In overleg met het Centrummanagement zijn de consequenties voor de ondernemers op de Markt bekeken;
- Ten aanzien van het opnemen van de stadswaterput in 'de historische route' is aansluiting gezocht bij de 'Archeo route Limburg';
- De meningen zijn gepeild van de commissie Cultuurhistorie, de BOB en de kwartiermaker van het museum.

1.1 Randvoorwaarden m.b.t. de huidige situatie op de Markt.

Evenementen
De markt wordt intensief gebruikt voor evenementen zoals kermis, weekmarkt, carnaval en braderie. Deze evenementen nemen een groot deel van de openbare ruimte in beslag.

Calamiteitenroutes
Bij evenementen is een grote massa mensen op de markt aanwezig. In overleg met hulpdiensten en horecaondernemers heeft de gemeente bepaalde routes vastgesteld die vrij moeten blijven in verband met een mogelijke calamiteit.

Bestrating
De bestrating van de Markt is in het midden uitgevoerd met keitjes, gelegd in een fundering van beton. Deze bestrating is ontoegankelijk voor nieuwe ontgravingen. Dit geldt niet voor de locatie van de waterput waar de betonfundering, in verband met de vondst, vooralsnog is weggelaten.

1.2 Mogelijkheden om de Waterput beleefbaar te maken.

De meest directe manier om de waterput zichtbaar te maken is het bouwen van een replica op locatie. Dit is echter niet de enige manier om de waterput beleefbaar te maken. Hieronder wordt een aantal mogelijkheden genoemd die betrokken zijn bij de gesprekken met de diverse stakeholders:

1. Het bouwen van een replica van de waterput op de originele locatie.
2. Het bouwen van een kunstwerk/landmark op de originele locatie.
3. Het opmetselen van de ondergrondse restanten van de waterput tot aan maaiveld, afgedekt met een glasplaat.
4. Het bouwen van een replica van de waterput op een andere locatie.
5. De waterput visualiseren op een glaspaneel.
6. De waterput virtueel zichtbaar maken op een interactieve digitale zuil.
7. De waterput virtueel zichtbaar maken op een App (conform provinciale Archeoroute).

Een overzicht van bovengenoemde varianten ziet u onder 1.6, een nadere uitwerking in bijlage 1.

1.3 Consequenties voor ondernemers op de markt.
In verband met de opdracht van de raad zijn met de centrummanager een aantal gesprekken gevoerd. Het blijkt dat de stadswaterput alleen de interesse wekt bij de ondernemer die uitbater is van de horecagelegenheden D' Oude Markt, Weerter Bazar en de Gruyter, die rondom de waterput zijn gelegen. Deze heeft vergunning voor een terras op de locatie van de gevonden put. Betreffende ondernemer is lid van BIZ-Ondernemen en Horeca Nederland, die beide vertegenwoordigd zijn in het Centrummanagement. Door de centrummanager en ambtenaren is een aantal gesprekken met deze ondernemer gevoerd. Hij heeft aangegeven grote bezwaren te hebben tegen het fysiek zichtbaar maken van de waterput op de huidige locatie. Zijn belangrijkste argument is verstoring van het terras. Dit is nu zorgvuldig vormgegeven en zodanig ingeperkt dat de routes naar de Beekstraat, Hegstraat en Hoogstraat vrij blijven. De locatie van de parasols is hierop aangepast. Midden op dit terras een put herbouwen verstoort het geheel. Daarbij moeten er in dat geval 8 tafels met 32 stoelen wijken wat een flinke omzetderving betekent. Deze tafels compenseren op een andere plek is lastig omdat de loopafstand vanaf de keuken dan te groot wordt.

1.4 Archeoroute Limburg.
Overeenkomstig de wens van de raad is onderzocht of, en zo ja op welke wijze, de waterput kan worden opgenomen in een historische route. In dit geval blijkt de provinciale historische route, de Archeoroute een goede mogelijheid.

De Archeo Route Limburg heeft tot doel om archeologische vindplaatsen in Limburg bovenregionaal beter zichtbaar te maken en de verhalen te vertellen die schuil gaan achter deze vindplaatsen. Door de gehele provincie wordt hierdoor een lint aan archeologische vindplaatsen zichtbaar. Iedere vindplaats heeft zijn eigen verhaal dat via een App beschikbaar is. Doel van het project is om archeologie een hip imago te geven en voor een groter publiek toegankelijk te maken.
Het project bestaat uit drie onderdelen. De website www.archeoroutelimburg.nl is het promotieplatform en informeert bezoekers over alle vindplaatsen en biedt aanvullende informatie en verwijzingen naar bronnen en musea. Alle verhalen worden verteld in het Nederlands, Duits en Engels. Met de App wordt de bezoeker via een spelelement naar de archeologische vindplaats geleid. Op locatie wordt dan via augmented reality het archeologische verhaal verteld. Een landmark markeert de fysieke locatie.

In Weert zijn op dit moment 5 archeologische speerpunten opgenomen in de Archeoroute. Vestingstad Weert (Emmasingel/Maasstraat), Van Horne Dynastie (Stadspark Biest), Keltische Schans (Oude Laarderweg/Smalbeekpad), Eiland van Weert (St. Sebastiaanskapelstraat) en Urnenveld Boschoverheide (Trancheeweg). De waterput is wel opgenomen in de Archeoroute als locatie maar de daarbij behorende informatie wordt pas opgenomen na het besluit om de tegel te plaatsen.

1.5 Overige stakeholders.
Naast de gesprekken met Centrummanagement en de betrokken ondernemer zijn er ook

gesprekken gevoerd met overige stakeholders: de Commissie Cultuurhistorie, een afvaardiging van de BOB en de kwartiermaker van het museum.

De Commissie Cultuurhistorie merkt op dat er nog geen archeologisch onderzoek is verricht op deze locatie. De Commissie ziet het liefst een replica van de waterput op de originele locatie omdat dan een archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Een reconstructie van de natuurstenen putopstand met wapensteen zorgt volgens de Commissie voor een optimale belevingswaarde. De commissie adviseert unaniem te kiezen voor deze optie, waarbij via een App de digitale mogelijkheden kunnen worden gekoppeld aan de fysieke put. Door aanschouwelijke storytelling is deze volgens de Commissie voor iedereen beleefbaar en een onderdeel van de identiteit van de stad.
De mening van de voorzitter van de BOB staat hier haaks op. Omdat we niet exact weten hoe de put er vroeger bovengronds uitzag is hij van mening dat bij het opmetselen van de ondergrondse waterput tot boven maaiveld sprake zou zijn van een replica, zonder historische waarde. Gezien de consequenties voor de (terras)indeling van de Markt ziet hij meer in een alternatief, waarin het verhaal van de stadswaterput, in breder verband, wordt verteld of gevisualiseerd.

De kwartiermaker van het museum ziet graag de drie historische elementen op de Markt, te weten het museum (= voormalig middeleeuws stadhuis), de Martinuskerk en de stadswaterput als één eenheid verteld en/of gevisualiseerd in een vorm die de mensen heden ten dage aanspreekt.

1.6 Mogelijkheden om de waterput beleefbaar te maken.

Van de 7 onder 1.2 genoemde mogelijkheden om de waterput beleefbaar te maken vielen door gesprekken met de diverse stakeholders de opties 2, 3 en 4 meteen af. Deze opties zijn wel benoemd in bijlage 1 van dit voorstel maar niet verder uitgewerkt voor wat betreft de kosten, de andere opties hebben wel een prijsindicatie. Zie voor een globale beschrijving onderstaand overzicht. Voor een verdere beschrijving van deze varianten wordt verwezen naar bijlage 1 van dit raadsvoorstel.

Optie	**Voordelen**	**Nadelen**	**Prijsindicatie**
1. Replica op originele locatie	- Optimale belevingswaarde - maximale tegemoetkoming aan cultuur historisch belang - zichtbaar maken oude, in de grond aanwezige restanten mogelijk - archeologisch onderzoek is mogelijk	- Aanpassen calamiteiten- en/of looproutes en inrichtingsplan bij evenementen noodzakelijk - we weten nu alleen globaal hoe de put er op een diepte van ca 80 cm beneden maaiveld uitziet - geen draagvlak bij ondernemers - geen draagvlak bij BOB	Opmetselen tot ca 80 cm geraamd op € 50.000,- verdere kosten geschat op meer dan € 100.000,-
2. Kunstwerk/ landmark op originele locatie	- Geen voordelen te bedenken	- Kunstwerk staat midden op een terras, op drukke dagen moeilijk te bekijken - Tijdens kermis e.d. staat markt vol en kan kunstwerk bij calamiteiten een	Omdat deze optie geen enkel draagvlak had zijn de kosten niet verder uitgewerkt

		obstakel vormen voor route	
3. Opmetselen tot maaiveld en afdekken met glasplaat	- Je ziet hoe de put er ondergronds uitzag	- Glasplaat is gevoelig voor condensvorming - De put moet van verlichting worden voorzien - Glasplaat ligt midden op een terras, op drukke dagen moeilijk te bekijken - Tijdens kermis e.d. extra maatregelen nodig om glasplaat te beschermen	Prijsinformatie opgevraagd bij gemeente Nederweert en Mheer naar glasplaat: Nederweert, uitgegraven tot archeologisch niveau kosten ca. € 70.000,- Mheer uitgegraven tot 9 meter kosten ca. € 120.000,-
4. Bouwen van replica op andere locatie	- Geen voordelen te bedenken	- We weten onvoldoende hoe de originele put er boven het maaiveld uitzag, je weet dus niet of je het goede bouwt en je bouwt zeker niet op de goede plaats. Unaniem vond men dit een slecht voorstel	Omdat deze optie geen enkel draagvlak had zijn de kosten niet verder uitgewerkt
5. Visualisatie op glaspaneel	-Goede zichtbaarheid Nauwelijks verstoring omgeving	-Weinig aansprekend voor jongeren -Statisch geheel, wordt niet als spannend ervaren	Ca € 3.000,- Kosten definitieve fundering en eindrapport archeologische begeleiding € 20.200,-
6.Virtueel zichtbaar op interactieve digitale zuil	-Via korte video krijgt bezoeker tekst en uitleg over het belang voor de burger destijds en hoe die put er kwam dankzij de graven Van Horne -Zicht op de 3 hotspots op de Markt: Storytelling breder dan alleen de put: ook het museum en de kerk worden erbij betrokken -Draagvlak bij het merendeel van de stakeholders	-Geen meerwaarde voor historisch karakter van de Markt - Geen fysieke beleving van de waterput - digitale zuil is niet hufterproof	Zuil, hardware plus software € 56.000,- Kosten definitieve fundering en eindrapport archeologische begeleiding € 20.200,-
7. Virtueel zichtbaar op App (conform provinciale Archeoroute) in combinatie met een markeringsrand in de bestrating op de locatie	-Is onderdeel van de Archeo Route Weert -Verhaal achter de put wordt zichtbaar gemaakt -Zicht op de 3 hotspots op de Markt: Storytelling breder dan alleen de put: ook het museum en de kerk worden erbij betrokken	-Geen meerwaarde voor historisch karakter van de Markt -Geen fysieke beleving van de waterput maar door het opnemen van een cirkel welke de diameter van de put volgt in de bestrating wordt de locatie zichtbaar gemaakt	Kosten opnemen in Archeo Route Weert € 10.300,- Kosten markeringsrand en definitieve fundering € 15.000,- kosten eindrapport

van de waterput	-Draagvlak bij het merendeel van de stakeholders -Aansprekend voor de jeugd		archeologische begeleiding € 5.200.-

2.1 Virtueel zichtbaar maken van de waterput
Uit de gesprekken met de stakeholders blijkt dat het virtueel zichtbaar maken van de waterput, zowel op een interactieve digitale zuil als via een App, op het meeste draagvlak kan rekenen: zowel de betrokken ondernemer, de BOB als de kwartiermaker van het museum kan zich in deze optie vinden. Belangrijk voor de laatste 2 was het feit dat digitaal het verhaal breder verteld kan worden: niet alleen het verhaal van de waterput maar ook de andere 2 historische hotspots aan de Markt (museum en kerk) komen aan de orde.

De commissie Cultuurhistorie was weliswaar unaniem voor de herbouw van de put op de originele locatie maar zij gaven ook aan: 'Het verhaal van de put en de verbondenheid van de put met de identiteit van Weert zijn eigenlijk nog belangrijker dan de restanten zelf'. Dit verhaal kan zowel met de interactieve digitale zuil als met de App verteld worden.

Samenvattend:
In samenspraak met verschillende stakeholders is bekeken op welke manier de waterput in de historische route kan worden opgenomen en zichtbaar worden gemaakt. Geconcludeerd wordt dat alleen de commissie Cultuurhistorie graag de put op de originele locatie opgebouwd ziet. Zowel door de andere stakeholders als ambtelijk worden er de nodige aandachtspunten benoemd (aanpassen calamiteiten- looproute, aanpassingen bij evenementen en kermis, minder mogelijkheden op terras) waaruit de conclusie getrokken wordt dat er op dit moment geen draagvlak is voor deze optie.

Uit het onderzoek blijkt dat er twee opties (optie 6 en 7) zijn die op voldoende draagvlak kunnen rekenen: beide opties maken de waterput, de Sint Martinuskerk en het voormalig middeleeuws stadhuis virtueel zichtbaar. Optie 6 doet dit op een interactieve digitale zuil, optie 7 via een App.

Zowel bij optie 6, de digitale zuil, als bij optie 7, opnemen in de Archeo Route Weert via een App, is het mogelijk is om de relatie tussen de waterput, het voormalig stadhuis en de St. Martinuskerk virtueel zichtbaar te maken. In beide gevallen zal er in de directe omgeving van de waterput een definitieve fundering aangebracht moeten worden en zal er een eindrapport van de eerder uitgevoerde archeologische begeleiding gemaakt moeten worden (wettelijke verplichting). De kosten hiervan worden geraamd op € 20.200,-.
De hoge totaalkosten van optie 6, in combinatie met het feit dat optie 6 vandalismegevoelig is en optie 7 niet (de tegel is hufterproof, de zuil niet) maken dat voorgesteld wordt om voor optie 7 te kiezen.
Daarbij kwamen er ook negatieve reacties over het plaatsen van een zuil in de buurt van het nationaal top 100 monument St. Martinuskerk.

Kanttekeningen en risico's
Niet van toepassing

Financiële gevolgen
De kosten zijn als volgt opgebouwd:
- aanlegkosten van het opnemen in de Archeo Route Weert en het plaatsen van de tegel op de hoek Hegstraat - Markt €10.300,-;
- kosten voor een markeringsrand op de locatie van de stadswaterput en het omzetten van de tijdelijke fundering in een definitieve fundering € 15.000,-;
- kosten eindrapport van de archeologische begeleiding € 5.200,-.

Voorgesteld wordt dit bedrag ten laste te brengen van de provinciale subsidie versterking binnenstad;

Stand van zaken provinciaal subsidie en prioriteiten 2017 + 2018.
Om het totale financiële overzicht te houden van de projecten in het kader van de versterking van het stadshart wordt bij elk voorstel een overzicht opgenomen en aangevuld met het betreffende voorstel. Zie de tabel hierna.

Onderwerp	**Raadsbesluit**	**Prioriteiten 2017 + 2018 (kapitaallast)**	**Subsidie (bijdrage ineens)**
Beschikbaar bedrag		€ 88.750 (=€ 62.500+ € 26.250)	€ 3.075.000
Programmamanager/advieskosten	29-03-2017	n.v.t.	-/- € 63.000
Aanstraalverlichting St. Martinus	17-05-2017	-/- € 6.663	n.v.t.
Herhuisvesting RICK	17-05-2017	n.v.t.	-/- € 500.000
Herinrichting Beekstraat	20-09-2017	-/- € 1.313	n.v.t.
Museum	25-10-2017	-/- € 45.734	-/- € 1.108.750
Gevelfonds	23-11-2017	n.v.t.	-/- € 300.000
Luchtfilters parkeergarages	13-12-2017	n.v.t.	-/- € 310.000
Wifi-netwerk	24-01-2018	n.v.t.	-/- € 11.987
Vergroening en spelaanleidingen	28-02-2018	-/- € 10.638	n.v.t.
Kiosk	28-06-2018	n.v.t.	-/- € 25.000
Standbeeld Philips van Horne	28-06-2018	n.v.t.	-/- € 50.000
Sokkel standbeeld Philips van Horne	28-06-2018	n.v.t.	-/- € 100.000
Vergroening en spelaanleiding Nieuwe Markt	14-11-2018	-/- € 11.046	
Gevelverbetering Muntcomplex	19-12-2018		-/- € 440.000
Verlichting steegjes, museum, gebied tussen museum en kerk en sfeerverlichting	19-12-2018	-/- € 4.136	-/- € 14.072
Herinrichting Hegstraat	19-12-2018	-/- € 6.270	
Visie Kasteelsingel	03-07-2019		€ 17.000
Waterput	*18-12-2019*		*€ 30.500*
Rest		**€ 2.950,-**	**€ 104.691,-**

Uitvoering/evaluatie

Het opnemen van dit archeopunt in de provinciale archeoroute kan naar verwachting medio 2020 gerealiseerd worden.

Communicatie/participatie

Voor de start van de uitvoering worden de omwonenden en de omliggende ondernemers hierover tijdig geïnformeerd.

Advies raadscommissie
-

Bijlagen

Bijlage 1: Uitwerking van de 7 varianten om de waterput zichtbaar te maken;

Bijlage 2: Archeo Route Provincie;

Bijbehorend ontwerpraadsbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

Burgemeester en wethouders van Weert,

secretaris,	de burgemeester,
M.J.M. Meertens	A.A.M.M. Heijmans

GEMEENTE WEERT

Nummer raadsvoorstel: DJ-731708

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Weert,

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 5 november 2019

besluit:

1. Kennis te nemen van het onderzoek naar de mogelijkheden om de waterput op te nemen in de historische route en deze 'zichtbaar' te maken.
2. Een bedrag van € 30.500,- beschikbaar te stellen voor het plaatsen van een stalen tegel, een markeringsrand, het aanbrengen van een definitieve fundering en het eindrapport van de archeologische begeleiding.

.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 18 december 2019.

De griffier,	De voorzitter,
M.H.R.M. Wolfs-Corten	A.A.M.M. Heijmans